

LUẬN ÁN TIẾN SĨ CHÍNH TRỊ HỌC

VÕ THỊ HOA. Vai trò của nhà nước đối với việc thực hiện công bằng xã hội trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa ở nước ta hiện nay

Chuyên ngành: Chính trị học

Mã số: 62.31.20.01

Công bằng xã hội (CBXH) là nhu cầu, nguyện vọng chính đáng của nhân dân và là mục tiêu, động lực của công cuộc đổi mới đất nước ta hiện nay. Sự lựa chọn con đường đi lên CNXH của Đảng và dân tộc ta càng khẳng định vai trò to lớn của CBXH đối với sự nghiệp phát triển đất nước.

Khi tiến hành công cuộc đổi mới đất nước, chuyển sang phát triển nền kinh tế thị trường định hướng XHCN, chúng ta đã có những tăng trưởng kinh tế cao và liên tục, tạo điều kiện cho việc giải quyết CBXH. Tuy nhiên thực tế cho thấy bất CBXH vẫn có xu hướng ngày càng gia tăng. Với lý do đó, tác giả chọn đề tài "*Vai trò của nhà nước đối với việc thực hiện công bằng xã hội trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa ở nước ta hiện nay*" nhằm đi tìm lời giải cho vấn đề làm thế nào để vừa có tăng trưởng kinh tế đất nước, lại vừa bảo đảm được CBXH; làm thế nào để Nhà nước tạo lập được sự công bằng trong điều kiện kinh tế thị trường mà không làm triệt tiêu động lực thúc đẩy tăng trưởng kinh tế.

Nội dung luận án gồm 4 chương.

Ở chương 1 và 2, tác giả *tổng quan tình hình nghiên cứu* và đưa ra những *cơ sở lý luận của việc nhà nước thực*

hiện CBXH trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng XHCN (tr.6-71).

CBXH là một phạm trù chính trị-xã hội dùng để chỉ mối quan hệ giữa người với người trong mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, trong đó đảm bảo sự tương xứng giữa phẩm chất và năng lực với cơ hội và điều kiện phát triển, giữa quyền lợi và nghĩa vụ, giữa cống hiến và hưởng thụ, giữa tội phạm và sự trừng phạt...

Trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng XHCN ở nước ta, Nhà nước là công cụ tất yếu, cơ bản thực hiện CBXH, với những nội dung chủ yếu sau:

Nhà nước xây dựng và hoàn thiện môi trường pháp lý ổn định để phát triển kinh tế-xã hội và thực hiện CBXH. Bằng hệ công cụ pháp luật, Nhà nước tạo môi trường pháp lý ổn định, đảm bảo sự bình đẳng giữa các vùng, miền trong cả nước, giữa các thành phần kinh tế, các chủ thể trong quá trình sản xuất, kinh doanh. Bên cạnh đó, thông qua các công cụ pháp luật, Nhà nước thực hiện giám sát, quản lý đảm bảo sự cạnh tranh lành mạnh.

Nhà nước xây dựng và hoàn thiện hệ thống chính sách phát triển kinh tế-xã hội, bảo đảm thực hiện CBXH. Bằng hệ thống chính sách của mình, Nhà nước tạo điều kiện cho mọi thành viên trong xã hội có cơ hội phát triển, bảo đảm quyền bình đẳng cho các thành viên tham gia vào cơ chế thị trường, cạnh tranh lành mạnh, chống độc quyền, hàng giả, buôn lậu, thất nghiệp, phân hóa xã hội, tệ nạn xã hội...

Nhà nước quy hoạch phát triển kinh tế và phân bổ các nguồn lực đảm bảo

CBXH. Căn cứ vào điều kiện, tình hình kinh tế-xã hội của cả nước và của từng địa phương, từng vùng miền, Nhà nước thực hiện chức năng định hướng phát triển kinh tế-xã hội cho toàn bộ nền kinh tế cũng như cho từng vùng, từng địa phương, từ đó chủ động đầu tư và phân bổ nguồn lực một cách hợp lý nhằm thực hiện mục tiêu cân đối phát triển kinh tế và đảm bảo CBXH.

Nhà nước điều tiết thu nhập và thực hiện các chính sách xã hội đảm bảo CBXH cho người dân, thu hẹp khoảng cách giàu nghèo trong xã hội, nâng cao mức sống cho các tầng lớp dân cư.

Chương 3 phân tích *thực trạng và vấn đề đặt ra đối với nhà nước trong việc thực hiện CBXH ở nước ta hiện nay* (tr.72-109).

Đánh giá về *những thành tựu chủ yếu*, tác giả nhận định: Sau hơn 20 năm đổi mới, nền kinh tế nước ta đã có bước phát triển vượt bậc, CBXH có nhiều tiến bộ trên các lĩnh vực kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội.

Trong lĩnh vực kinh tế, Nhà nước đã xây dựng và thực hiện các chính sách tạo điều kiện phát triển hệ thống thị trường và từng bước đồng bộ hóa hệ thống này trong nền kinh tế quốc dân, đảm bảo cho kinh tế thị trường phát triển. Thực hiện chính sách về chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo hướng đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa, tạo điều kiện thực hiện CBXH giữa các vùng miền, các giai tầng xã hội...

Trong các lĩnh vực chính trị, văn hóa, xã hội, những năm qua Nhà nước đã luôn phát huy vai trò của mình trong việc đảm bảo cho người dân được hưởng một môi trường chính trị-xã hội ổn định, quyền làm chủ của nhân dân không ngừng được nâng cao. Các chính sách

phát triển văn hóa từng bước được xây dựng trên cơ sở tư duy mới về phát triển văn hóa, góp phần rất quan trọng thực hiện CBXH. Hệ thống chính sách xã hội được xây dựng khá đồng bộ, có chất lượng và phù hợp với điều kiện chính trị, kinh tế-xã hội đất nước.

Bên cạnh những thành tựu đạt được, việc thực hiện CBXH của Nhà nước trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng XHCN ở nước ta cũng còn những hạn chế nhất định. Đó là trong việc xây dựng và thực hiện luật pháp, xây dựng và điều chỉnh chính sách, trong điều tiết và phân phối thu nhập... Các chính sách về phát triển văn hóa, phát triển giáo dục, y tế... đôi chỗ còn thiếu tính thực tiễn, có những chủ trương đưa ra chưa được sự đồng tình của đông đảo nhân dân, gây bức xúc trong xã hội. Việc tạo cơ hội bình đẳng cho mọi thành viên trong xã hội được tiếp cận, hưởng thụ các giá trị văn hóa vẫn chưa đạt kết quả như mong muốn. Đặc biệt ở những vùng sâu, vùng xa, các sinh hoạt văn hóa còn nghèo nàn. Nhiều chính sách y tế còn chưa thực sự chú ý hơn đến những vùng cần đặc biệt ưu tiên, chính sách bảo hiểm xã hội còn trong diện hẹp...

Từ thực trạng nêu trên, luận án cho thấy còn rất nhiều vấn đề đặt ra đối với Nhà nước trong việc thực hiện CBXH hiện nay. Trước hết là nhận thức và thực hiện CBXH của Nhà nước chưa theo kịp sự vận động, phát triển của nền kinh tế và xã hội. Ngoài ra là sự thiếu đồng bộ giữa chính sách kinh tế và chính sách xã hội; sự yếu kém của các thành phần kinh tế nhà nước; tham nhũng, lãng phí gia tăng; bất cập giữa việc kết hợp tăng trưởng kinh tế với bảo đảm CBXH. Tất cả những điều này là trở ngại không nhỏ đối với Nhà nước trong việc thực hiện CBXH.

Trên cơ sở những phân tích ở trên, trong chương 4, tác giả đề xuất 5 nhóm giải pháp có tính định hướng nhằm nâng cao vai trò của Nhà nước trong việc thực hiện CBXH ở nước ta hiện nay. Đó là:

- Phát triển kinh tế thị trường định hướng XHCN, nâng cao vai trò chủ đạo của kinh tế nhà nước, gắn tăng trưởng kinh tế với thực hiện CBXH. Cần thúc đẩy sự phát triển kinh tế thị trường nhằm giải phóng và phát huy mọi tiềm năng, thế mạnh của các hình thức sở hữu và thành phần kinh tế, của từng cá nhân, từng vùng miền trong cả nước, khai thác và phát huy tối đa nội lực tạo nên sự phát triển nhanh chóng của nền kinh tế. Bên cạnh đó, Nhà nước cần tạo điều kiện thuận lợi cho thành phần kinh tế nhà nước phát triển với vai trò chủ đạo.

- Xây dựng và hoàn thiện cơ sở pháp lý cho việc thực hiện CBXH. Trước hết, cần quán triệt và nhận thức sâu sắc quan điểm, chủ trương của Đảng về phát triển kinh tế-xã hội trong giai đoạn hiện nay và về vị trí, vai trò, chức năng của pháp luật trong suốt quá trình xây dựng, hoàn thiện pháp luật. Đồng thời nâng cao chất lượng hoạt động xây dựng và ban hành các văn bản pháp luật. Nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ trong các cơ quan chuyên trách xây dựng và ban hành các văn bản pháp luật. Phát huy mạnh mẽ vai trò của hệ thống chính trị và nhân dân trong việc tham gia xây dựng và ban hành các văn bản pháp luật.

- Kết hợp chặt chẽ việc xây dựng và thực hiện chính sách kinh tế với chính sách xã hội, theo hướng mỗi chính sách

phát triển kinh tế đều phải gắn với mục tiêu xã hội và mỗi chính sách xã hội phải dựa trên cơ sở tiền đề kinh tế và phải tạo động lực cho quá trình phát triển kinh tế. Hoàn thiện hệ thống chính sách kinh tế nhằm tạo điều kiện nâng cao hiệu quả sản xuất kinh doanh, tạo ra nhiều sản phẩm cho xã hội, tăng thu nhập và nâng cao đời sống người lao động.

- Xây dựng bộ máy nhà nước trong sạch, vững mạnh, hiệu lực và hiệu quả nhằm tăng cường vai trò của nhà nước trong phát triển kinh tế-xã hội nói chung và thực hiện CBXH nói riêng. Cần tiếp tục thực hiện cải cách hành chính, làm rõ chức năng, nhiệm vụ, thẩm quyền và trách nhiệm của từng cơ quan trong hệ thống hành chính. Tập trung đổi mới, nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ công chức nhà nước cả về năng lực và phẩm chất, đáp ứng yêu cầu thực thi công vụ hiệu quả.

- Nâng cao vai trò của Đảng và các tổ chức xã hội. Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với Nhà nước, trước hết là nâng cao ý thức trách nhiệm của các cấp ủy Đảng, tổ chức Đảng và đảng viên về CBXH. Nâng cao bản lĩnh chính trị, trình độ trí tuệ và năng lực lãnh đạo của Đảng đối với Nhà nước về CBXH. Tạo điều kiện thuận lợi để các tổ chức kinh tế và xã hội tham gia giám sát, phản biện, đồng thời cùng Nhà nước thực hiện CBXH.

Luận án được bảo vệ thành công tại Hội đồng chấm luận án cấp Nhà nước, họp tại Học viện Chính trị-Hành chính quốc gia Hồ Chí Minh, tháng 2/2011.

PV.

giới thiệu